

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

<https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>

1. Nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Bakalaura darba „Sociālās fobijas anketas (*SPIN*) adaptācija” ietvaros veikta Sociālās fobijas anketas (*SPIN*) adaptācija, L. Parele (2014).

2. Nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Social phobia Inventory (*SPIN*), Connor, K.M., Davidson, J.R.T., Churchill, E., Sherwood, A., Weisler, R., and Foa, E. (1999)

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums:

Sociālās fobijas anketu (*SPIN*) (*Social Phobia Inventory*) 1999. gadā izveidoja autoru kolektīvs – Konora, K., Davidsons, J.R.T., Čerčils, E., Šervuds, A., Veislērs, R., un Foa, E. (*Connor, K.M., Davidson, J.R.T., Churchill, E., Sherwood, A., Weisler, R., Foa, E.*). Anketa izveidota uz īsās sociālās fobijas (*BSPS*) aptaujas (*Davidson, et al, 1991*) bāzes. Tā tika veidota, pamatojoties uz to, ka neviena no iepriekš izveidotajām sociālās fobijas pašnovērtējuma aptaujām nevērtēja baiļu spektru, izvairīšanos un fizioloģiskos simptomus vienlaicīgi, kas ir klīniski svarīgi (*Davidson, et al, 1997, kā minēts Doriņa, 2004; Gori, et al, 2013*). Vēl kā būtiski šī anketas izveides pamatojumi ir tas, ka tieši ar sociālās fobijas anketas (*SPIN*) palīdzību var noteikt sociālās fobijas intensitātes pakāpi cilvēkiem, kam ir un kam nav diagnosticēta sociālā fobija, atklāt un mazināt smagus sociālās fobijas simptomus un noteiktu ārstēšanas efektivitāti.

Sociālās fobijas anketa (*SPIN*) (*Connor, et al, 2000*) tika veidota kā sociālās fobijas pašvērtējuma skala, kura mēra trīs galvenos raksturlielumus: bailes, fobisku izvairīšanos un veģetatīvās nervu sistēmas izpausmes. Sociālās fobijas anketa (*SPIN*) sastāv no 17 apgalvojumiem. Respondentiem, atbildot uz katru apgalvojumu, tas ir jāizvērtē 5 baļļu skalā, izvēloties vienu atbildi, kas vislabāk raksturo pazīmi, kas viņu ir traucējusi pēdējo divu nedēļu laikā (*Connor, et.al., 2000*).

Sociālās fobijas anketai (*SPIN*) izpildes nav laika ierobežojuma.

Sociālās fobijas anketas (*SPIN*) izveidē anketu aizpildīja 353 respondenti, kas tika sadalīti piecās grupās, no kurām divas bija kontrolgrupas, ar veselīgiem brīvprātīgiem un psihiatrijas pacientiem, bez sociālās fobijas un trīs grupas ar pacientiem, kam ir klīniski diagnosticēta sociālā fobija.

Vispārējais raksturojums

Sociālās fobijas anketa (*SPIN*) ir veidota kā sociālās fobijas pašvērtējuma skala, kura mēra trīs galvenos raksturlielumus: bailes, fobisku izvairīšanos un veģetatīvās nervu sistēmas izpausmes. Sociālās fobijas anketa (*SPIN*) sastāv no 17 apgalvojumiem. Respondentiem atbildot uz katru apgalvojumu, tas jāizvērtē 5 baļļu skalā – izvēloties vienu atbildi, kas vislabāk raksturo pazīmi, kas viņu ir traucējusi, pēdējo divu nedēļu laikā.

Katrs apgalvojums tiek vērtēts likerta skalā, 4 baļļu sistēmā, kur:

- “0” nozīmē pilnīgu pazīmes trūkumu,
“1” nozīmē, ka pazīme izpaužas reti,
“2” nozīmē, ka pazīme izpaužas dažreiz,
“3” nozīmē, ka pazīme izpaužas bieži;
“4” nozīmē, ka pazīme izpaužas vienmēr (*Connor, et al, 2000*).

Skalu raksturojums

1. Bailes – šīs anketas skala mēra bailes, ko cilvēki izjūt, atrodoties citu cilvēku sabiedrībā. Bailes no autoritatīvām personām, atrašanās publiskos vai izklaides pasākumos, atrašanās uzmanības centrā, komunikācijas ar nepazīstamiem cilvēkiem, kā arī bailes no tā, ka citi cilvēki novēro un kritizē.
2. Fobiskā izvairīšanās – šī skala aplūko vairākus aspektus, kas cilvēkiem izraisa bailes. Izraisītās bailes rada viņos vēlmi izvairīties no sarunām ar svešiniekiem, autoritātēm vai cilvēkiem vispār. Cilvēkam ir vēlme izvairīties no publisku pasākumu apmeklēšanas, atrašanās uzmanības centrā vai uzstāšanās un, no citu cilvēku kritikas un viedokļiem.
3. Veģetatīvās nervu sistēmas izpausmes – šī skala koncentrējās uz fizioloģiskajām izpausmēm, kas cilvēkam rodas, atrodoties sabiedriskos pasākumos vai uzstājoties publikas priekšā. Simptomos ietilpst sarkšana, svīšana, sirdsdarbības traucējumi, drebuļiem un ķermeņa trīcēšana uzstājoties (*Connor, et al, 2000*).

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Atļauja instrumenta lietošanai jālūdz oriģināla autoram, no kura iespējams arī saņemt testu latviešu valodā:

Kathryn M. Connor, M.D., M.H.S.
Associate Professor
Department of Psychiatry and Behavioral Sciences
Duke University Medical Center
kathryn.connor@duke.edu
Box 3812
Durham, NC 27710
Tel (919) 684-5849

5. Īsa pamatinformācija par adaptētā instrumenta rādītājiem:

Izlase: Kopā tika aptaujāti 256 cilvēki, no kuriem 36 (14,1%) bija vīrieši un 220 (85,9%) sievietes, vecumā no 18 līdz 60 gadiem, vidējais respondentu vecumu – 26.9 gadi.

Iekšējā saskaņotība. Tika pārbaudīta izmantojot Kronbaha α , tā tika aprēķināta I – IV grupām kopā un V grupai atsevišķi, jo V grupai izmantoti vairāki sociālās fobijas instrumentāriji un kognitīvi biheiviorālā terapija. Kopējie un skalu iekšējās saskaņotības rādītāji, anketas psihometrisko rādītāju pētījumā ir atainoti II, III un IV grupām. Kopējie saskaņotības rādītāji trijām grupām svārstās no 0.82 līdz 0.94, baiļu skalā – 0.68 – 0.89, izvairīšanās skalā – 0.70 – 0.91 un fizioloģisko izpausmju skalā – 0.57 – 0.80

Plašāka informācija par adaptētās versijas psihometriskiem rādītājiem pieejama RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Informācija sagatavota Psiholoģijas laboratorijā. Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs> .